

NOTE DESPRE AȘEZAREA FORTIFICATĂ DIN PRIMA EPOCĂ A FIERULUI DE LA TELEAC (JUD. ALBA)

La nord și nord-est de satul Teleac se află un deal prelung (orientat E-V), reprezentînd — în acest punct — ultima ramificație spre valea Mureșului a podișului Secașelor. Pe acest deal se află una din cele mai mari așezări fortificate din prima epocă a fierului de pe teritoriul României¹.

Dominînd prin înălțimea sa zona înconjurătoare, dealul respectiv permite controlul asupra unei părți însemnate a văii mijlocii a Mureșului (în aval și amonte de Alba-Iulia). De asemenea, prin conformația sa dealul oferă excelente condiții de apărare.

Spre vest el se termină într-o pantă abruptă, la poalele căreia (așa cum o arată un braț astăzi aproape complet colmatat) apele Mureșului curgeau în antichitate, fapt ce amplifică eficacitatea apărării pe această parte. Situația este în mare măsură identică și pe laturile de nord și sud ale dealului, unde terenul coboară de asemenea în pante accentuate, prelungi, greu accesibile: pe latura de nord pînă în lunca inundabilă a Mureșului, iar pe cea de sud pînă la a doua terasă a văii Hăpriei (fig. 1/2). De reținut e și faptul că diferența de nivel între marginea platoului pe aceste laturi și piciorul pantei este, în unele puncte, de peste 60 m.

Spre deosebire de laturile de sud, vest și nord, unde configurația terenului oferă excelente condiții naturale de apărare, spre est așezarea nu beneficiază de astfel de condiții. Această deficiență a fost însă suplinită prin construirea unui impozant val-parapet din pămînt, menit să bareze accesul în așezare dinspre această parte, unde culmea platoului continuă spre est. Întinzîndu-se de pe latura de sud (unde se află un mamelon în parte artificial, denumit de localnici Jidovar sau Cetate, mamelon ce reprezintă punctul cel mai înalt al așezării — 382 m; vezi fig. 1/1) pînă la cea de nord a platoului, acest val (impresionant prin mărimea sa, el fiind vizibil și astăzi de la mare distanță) a fost ridicat pe buza dinspre așezare a unei alveolări a terenului, care străbate dealul în această parte din direcția sud spre nord-vest.

Rezultă că locuitorii așezării au reușit să pună integral în valoare configurația terenului, pentru realizarea unui cît mai eficace sistem defensiv, care include în limitele sale o suprafață de circa 30 ha².

Pe lângă excelentele condiții de apărare, există aici și foarte bune condiții de locuit, căci, spre deosebire de marginile (laturile) așezării, care sînt sensibil mai ridicate (aceasta și datorită unor suprainălțări artificiale, cum au arătat

¹ Precizăm că așezarea se află imediat la NNE de satul Teleac, com. Ciugud, jud. Alba și nu pe teritoriul satului Drîmbar (Drîmbari) cum apare în cronica din *Dacia*, N.S., IV, 1960, p. 579, nr. 31, sau Drîmbar—Teleac, în *Celticum*, 6, 1962, p. 5.

² După ridicarea topo, încheiată în 1982, suprafața așezării a putut fi calculată cu mai mare exactitate. Anterior ea fusese apreciată la 20 ha (cf. K. Horedt, I. Berciu, Al. Popa, în *Materiale*, VIII, 1962, p. 353).

cercetările), interiorul așezării prezintă o alveolare accentuată și, totodată, o înclinare spre vest, fapt care îi asigură o bună expunere solară și o protejează de vânturile dinspre NE.

În mod surprinzător, existența așezării este remarcată de abia în 1953, prin teribilele descoperiri incidentale (ceramici, topor bipen din fier, pandaniv din argint) pe baza cărora așezarea este datată în Ha. B-C³.

În anii 1959—1960 se execută primele săpături arheologice, care au adus și unele elemente centrale la cunoașterea sistemului de fortificație și a locuirii⁴. Săpăturile în zona central-vestică a așezării (numită sugestiv de localnici La Grăd) a avut strat de cultură de aproape 3 m, cu trei niveluri de locuire, a fost amplă cea așezării, precum și posibilitățile ce le oferă pentru studiul amănunțit al evoluției culturii materiale traco-dacice în cadrul primei epoci a fierului.

Dată fiind mărimea așezării, săpăturile din 1959—1960 au avut mai mult un caracter de primară informare, indispensabilă pentru abordarea cercetărilor următoare. Din faptul acesta, deci, ca ele să ridice mai multe probleme (pentru cercetările de urmărire), decât au putut rezolva. Pe baza materialelor publicate, în urma sondajelor din 1959—1960, s-au formulat, cu diverse ocazii, o serie de ipoteze, mai ales cu privire la cronologia așezării. Ele fiind cunoscute, vom menționa aici doar pe cele care în decursul timpului unii cercetători au emis mai multe opinii, care se străduiesc să se exclud unele pe altele.

Prin reluarea cercetărilor se urmărește lămurirea a cât mai multe probleme care le ridică așezarea. Desigur, mărimea acestui obiectiv arheologic oferă un câmp larg de investigație, dar aceasta constituie, într-un fel, și un impediment, deoarece sînt greu de acoperit prin cercetări exhaustive — într-un timp scurt — toate zonele așezării.

De la început menționăm faptul că, datorită culturilor agricole (și lipsei mîinii de lucru), nu s-au putut efectua, pînă în prezent, cercetări în zona centrală a așezării. Din acest motiv săpăturile s-au desfășurat mai ales pe platoul din partea de NE a așezării, numit Fața Grușetului, care ocupă circa un sfert din așezare, precum și pe cele patru laturi, urmărindu-se lămurirea problemelor legate de sistemul de fortificație.

În cele ce urmează ne vom referi succint la datele noi obținute în legătură cu locuirea, sistemul de fortificație și unele probleme legate de cronologie, așa cum rezultă din cercetările de pînă acum.

Spre deosebire de datele obținute prin cercetările din 1959—1960, cînd se credea că pe platoul de NE (Fața Grușetului) stratul de cultură hallstattian este de numai 55 cm⁵, cercetările recente au arătat că în acest punct stratul de cultură este mult mai gros. Secțiunile și casele practicate au indicat și aici existența a trei niveluri de locuire (fig. 3/1), documentate pe parcursul cercetărilor, inclusiv în secțiunea nr. 8, unde au fost sesizate trei locuințe ce se suprapuneau parțial, între ele interpunîndu-se cîte un strat de cultură gros de 40—50 cm.

O deosebită importanță pentru cunoașterea evoluției așezării, ca și pentru etapele de edificare a fortificației, respectiv a valului-parapet de pe latura de

³ I. Mitrofan, în *ActaMN*, IV, 1967, p. 431—437.

⁴ K. Horedt, I. Berciu, Al. Popa, *op. cit.*, p. 353—358; K. Horedt, în *ProblMuz*, 1961, p. 132; idem, în *Symposium zu Problemen der jüngeren Hallstattzeit in Mitteleuropa* (Smolenice, 1970), Bratislava, 1974, p. 205—228, mai ales p. 225, nr. 24; I. Berciu, Al. Popa, în *Celticum*, 6, 1962, p. 5—25; Al. Popa, I. Berciu, în *Dacia*, N.S., VIII, 1964, p. 100 și urm.; I. Berciu, Al. Popa, în *Apulum*, V, 1965, p. 71—92.

⁵ Cf. I. Berciu, Al. Popa, *op. cit.*, p. 76.

est, o au locuințele nr. 6 și 9. Prima din aceste locuințe (nr. 6) a fost aflată în secțiunea nr. 1, la 12 m de valul-parapet. Aparținând primului (celui mai vechi) nivel de locuire, gros de 0,50—0,65 m. nivel care începe de la solul viu, aflat aici la adâncimea de 2,05 m, locuința nr. 6 se adâncește (în solul viu) cu încă 10 cm, adică pînă la 2,15 m. Important este însă faptul că, deasupra acestui prim nivel hallstattian, căpătîind și locuința amintită, se aflau două straturi de umplutură (conținînd ceramică hallstattiană), groase de 0,80 și, respectiv, 0,60 m. însumînd 1,40 m, cele două straturi indică cu cît a fost suprainălțat botul terasei, pentru ridicarea valului-parapet. Locuința nr. 6 și nivelul de locuire care îi corespunde aparțin, deci, primei faze a așezării, anterioară construcției valului-parapet.

Secțiunea nr. 3, prin care s-a tăiat și valul-parapet, a arătat faptul că în dreptul coamei valului fiecare din cele două straturi de umplutură (sesizate și în S₁) conțin cîte o lentilă masivă de pămînt ars de culoare cărămizie, cu urme de cărbune de lemn, care sînt separate de un strat de pămînt galben steril, ce le delimitează clar, strat care în unele porțiuni atinge grosimea de 25 cm. Interzicîndu-se acestui strat de pămînt galben steril, între cele două lentile de arsură, indică suficient de clar existența a două faze în construcția valului-parapet, permițînd, totodată, să se sesizeze modul și etapele de edificare a sistemului defensiv. În prima fază de construcție, după o prealabilă suprainălțare a botului terasei (indicată de primul strat de umplutură), a fost ridicată o palisadă din lemn și pămînt. Distrugerea ei, printr-un incendiu, este marcată de prima (de jos) lentilă de arsură. Urmele de scursură din această lentilă, care apar pe panta exterioară a valului, pot fi naturale, dar se pot datora și amenajărilor ulterioare.

Apoi a urmat o nouă suprainălțare a botului terasei (adică a valului-parapet), cu scopul de a-i da o mai mare eficacitate. După această suprainălțare, indicată de al doilea strat de umplutură, a fost ridicată o nouă palisadă, a cărei distrugere prin foc (inclusiv a substrucției implantate în sol) este marcată de a doua lentilă de arsură. Deasupra acestei lentile apare un strat de pămînt cenușos (care arată combustia puternică, deschisă a părții superioare a palisadei), peste care se află solul vegetal, gros de 20—25 cm. O casetă deschisă lîngă latura de sud a secțiunii nr. 3 a permis sesizarea substrucției palisadei fazei a II-a (păstrată aici mai bine pe o porțiune, datorită combustiei incomplete), substrucție care este construită din birne dispuse în casetă. De reținut că limitele ei (inferioară și superioară) corespund cu cele ale miezului ars sesizat în secțiune, ceea ce arată că în unele porțiuni palisada a ars complet, iar în altele baza ei nu a fost distrusă, total de incendiu.

Dacă, datorită configurației terenului, latura de est a așezării a necesitat ridicarea și apoi suprainălțarea unui puternic val-parapet, prevăzut cu palisadă masivă și șanț în față, pe celelalte laturi, care se termină în pante abrupte, lucrările de fortificare sînt mai modeste. Deși de amploare sensibil mai redusă, totuși efortul de a amplifica — și pe celelalte trei laturi ale așezării — avantajul oferit de configurația terenului, pentru a mări eficacitatea apărării, este evident. Secțiunile practicate pe laturile de nord, vest și sud au arătat că și aici limita teraselor (de unde începe panta) a fost amenajată și suprainălțată pe toată lungimea laturilor (fig. 2). Deși situația nu este cu totul clară, se pare că, în urma unei alunecări de teren, în zona colțului de nord-vest valul a fost refăcut (într-o a doua fază) pe un aliniament mai retras. În ceea ce privește latura de sud, secțiunile trasate au arătat că într-o primă fază marginea ei a fost amenajată, dar alunecările de teren (cronice în zona Teleacului) au necesitat refacerea ei, cu care ocazie s-a executat și o suprainălțare. Dacă amenajarea și apoi refacerea

(și, totodată, supraînălțarea) marginii acestei laturi au fost clar sesizate, în schimb urme de arsură sau birnc, care să marcheze substrucția palisadei, nu s-au aflat în secțiunile săpate pînă în prezent. Cu toate acestea, existența pentru fiecare fază a unei palisade, fie și de dimensiuni mai modeste (care nu necesita o substrucție masivă și, deci, afundă, care să lase urme), trebuie implicit admisă, căci altminteri nu se explică și mai ales nu se justifică apreciabilul efort depus pentru amenajarea și supraînălțarea repetată a marginii acestei laturi. Desigur, pentru a explica lipsa rămășițelor palisadei se poate avea în vedere faptul că, după reamenajarea terenului (în urma alunecărilor), locuitorii n-au mai apucat să ridice o palisadă. Totuși o altă ipoteză, după părerea noastră, este mai aproape de realitate. Cunoscînd fenomenul alunecării (și avînd și avantajul oferit de panta mare și prelungă), este posibil ca locuitorii așezării să fi considerat mai potrivită aici (și, totodată, suficientă) o palisadă ușoară, ce nu necesita o substrucție masivă în sol, ci doar o ancorare prin pari înfipti la o anumită distanță unul de altul, pari pe care nu i-am sesizat prin secțiunile săpate. Firește, ipoteza se cere confirmată prin noi cercetări.

În ceea ce privește locuirea, cercetările o documentează pe întreaga suprafață a așezării, dar desimea locuințelor e mai mare în nivelul al doilea și mai ales al treilea, de care țin majoritatea celor descoperite (secționate sau dezvelite) pînă acum. O secțiune practică în afara incintei a tăiat o locuință, care, după ceramică (specia neagră lustruită a fost aflată într-un procent mic), ține de nivelul al treilea de locuire, datînd din Ha.C. Ipotetic se poate presupune faptul că în etapa corespunzînd nivelului al treilea, cînd așezarea cunoaște perioada de maximă dezvoltare, locuirea s-a extins și în afara limitei fortificate, dar această constatare nu exclude locuiri anterioare în afara fortificației.

Cu foarte puține excepții, locuințele sînt de dimensiuni modeste, de regulă ele încadrîndu-se într-un spațiu de 2,5—3/3,5 m. Forma este mai totdeauna ovală, limita lor putînd fi stabilită mai ales după dispersarea inventarului (fig. 4/1). Ca tip, semibordeiele sînt cele mai frecvente. Pînă acum în nici o locuință nu s-au aflat urme de la parii de susținere. Această situație indică faptul că locuințele fiind, cum am menționat, de dimensiuni foarte reduse, ele nu au avut neapărată nevoie de pari de susținere groși și afund implantați în pămînt, care să fi lăsat urme (utilizarea tilpițelor trebuie, deci, avută în vedere⁶). Cantitatea redusă de chirpic sugerează o muruială superficială. Acest fapt, împreună cu dimensiunea redusă a locuințelor și lipsa urmelor de pari (afund implantați, care să asigure o soliditate îndelungată), arată că locuințele erau într-adevăr modeste, iar durata lor de folosință limitată la un timp relativ scurt, căci ridicarea altora, noi, se putea face foarte repede. De reținut este și faptul că foarte puține locuințe au vetre de foc interioare. Deși intensitatea locuirii a făcut ca locuințele din faza superioară să le deranjeze pe cele anterioare, totuși au fost identificate și cazuri de suprapuneri foarte precis sesizate. În cadrul unor locuințe au fost descoperite gropi, care, deși nu prea mari, pot fi apreciate drept depozite de provizii. Sub locuința nr. 5 a fost aflată o groapă de cult, al cărei fund se afla la adîncimea de 1,60 m. În groapă s-au găsit trei vase întregi, așezate lîngă o vatră din pămînt cruțat. Pe vatră și în jurul ei s-au aflat urme de cărbune, cenușă și o cantitate de griu carbonizat.

⁶ Dintr-o sumă de exemple care pot fi menționate, toate din alte epoci, vezi Dan G. Teodor, în SCIV, 19, 2, 1968, p. 233.

Este cazul să menționăm aici și faptul că pe teritoriul așezării au fost descoperite în trei puncte fragmente ceramice (reduse la număr) de tip Coțofeni. Alte epoci sau culturi nu au fost atestate pînă acum.

Firește, marea majoritate și adesea totalitatea inventarului locuințelor îl formează ceramica, dar numărul vaselor întregi este foarte mic. Dintre celelalte obiecte din lut menționăm numărul mare de reprezentări de animale, mai ales bovine, redată în stilul caracteristic așezărilor hallstattiene. Împreună cu numărul mare de oase de bovine aflate în locuințe, aceste reprezentări sugerează că se poate de clar faptul că, pentru asigurarea hranei, creșterea vitelor avea o foarte mare importanță⁷. Două săpăligi din corn de cerb atestă un tip de unealtă cunoscut încă din neolitic⁸. Cele două piese de la Teleac arată deci că, traversind epoca bronzului⁹, această categorie de unealtă ca și tipul de agricultură care îi corespunde continuă (eventual cu unele schimbări) și în prima epocă a fierului.

Deoarece cercetările sînt în curs, iar studiul ceramicii descoperite nu este încheiat, este greu de dat acum o schemă evolutivă, de la fază la fază, aceasta și datorită persistenței (sau evoluției lente) unor categorii. Evoluția este însă clar sesizabilă la unele forme, dacă avem în vedere prima și ultima fază a așezării.

În acest sens menționăm aici cîteva aspecte. Dacă în locuințele primei faze ceramica este în proporție covârșitoare neagră lustruită, cu caneluri, în ultima fază (a III-a) predomină ceramica cărămizie sau cenușie. În locuințele din prima fază au fost aflate străchini negre cu luciu, prevăzute la interior cu caneluri verticale dispuse pînă la fund (fig. 5/1), pe cînd cele din ultima fază sînt fie cu fața netedă, fie cu caneluri oblice pe buză (fig. 5/3). În ultima fază apar și străchini invazate simple, cu butoni la diametrul maxim, precum și străchini evazate, dar numărul acestora este redus. Străchini evazate nu au apărut pînă acum în faza inferioară (I).

În ceea ce privește vasele mari, în prima fază a așezării ele au corpul bombat și sînt prevăzute cu caneluri dispuse oblic (sau în ghirlandă), de regulă pe, sau sub diametrul maxim (fig. 6). În faza a treia (de exemplu locuința 12) apare însă vasul bitronconic, să-i zicem clasic, prevăzut cu butoni sub diametrul maxim și fără caneluri, adică de tipul celor ce sînt caracteristice Hallstattului tîrziu (fig. 7). Ca formă caracteristică tuturor fazelor este vasul sac de tipul cunoscut, prevăzut mai ales cu proeminente în treimea superioară (fig. 5/2).

De asemenea, menționăm prezența în unele locuințe din ultima fază a așezării a cîtorva fragmente și vase întregibile de tip Basarabi, precum și a unui fragment de strachină aflat în partea superioară a nivelului al doilea al valului-parapet. Dar, față de enorma cantitate de ceramică existentă la Teleac, cea de tip Basarabi apare aici ca o prezență sporadică, trebuind interpretată ca un fenomen de influență sau import, deoarece este clar că așezarea își continuă evoluția și pe parcursul secolului al VII-lea î.e.n. Totodată, ceramica Basarabi oferă încă un argument pentru sincronismul dintre faza a III-a de locuire și nivelul al II-lea al valului-parapet. În fine, este de semnalat și faptul că piesele majore din fier

⁷ Analiza materialelor osteologice din cîteva locuințe indică faptul că pentru hrană erau sacrificate animale tinere, de regulă sub un an. Iar o comunitate care își permitea să se hrănească cu animale tinere înseamnă că dispunea de un număr foarte mare de animale reproducătoare.

⁸ Vezi VI. Dumitrescu, *Hăbășești. Monografie arheologică*, București, 1954, p. 265, fig. 25/1. E. Comșa, *Istoria comunităților culturii Boian*, București, 1974, p. 81.

⁹ Pentru săpăligi de corn din epoca bronzului vezi, de exemplu, D. Popescu, în *Materiale*, II, 1956, p. 45, fig. 4/1—3, 9—10 (Socodor) și p. 123, fig. 76/10—13 (Virșand).

descoperite pînă acum (fragment de celt, patru topoare plate cu aripioare, două topoare bipenc și un cuțit de luptă) provin din ultima fază (a III-a) de locuire. În locuințele primei faze nu s-a aflat nici o piesă din fier.

Cercetările actuale de la Teleac au adus, deci, o serie de elemente noi, din care amintim aici cîteva.

1. Contrar celor afirmate în urma cercetărilor din 1959—1960, stratul de cultură atinge în zona de NE a așezării grosimea de 2 m, atestîndu-se și aici trei faze de locuire.

2. În zona de NE a așezării, prima fază de locuire este anterioară edificării valului-parapet, această situație fiind valabilă cel puțin pentru această zonă.

3. Sistemul de fortificație este construit în două etape, a doua ducînd la amplificarea lui. Aceste două etape se sincronizează cu fazele de locuire a II-a și a III-a.

4. Valul mic (care se întinde din colțul de SE al așezării pînă la poarta aflată la mijlocul laturii de est) este anterior construirii valului-parapet. Dovada? În colțul de SE el a fost desființat, pămîntul din el fiind utilizat la construirea turnului de colț ce face parte organică din valul-parapet. Probabil, el ține de un sistem de fortificație mai vechi, limitat la zona de SE a așezării. Ulterior, cînd întreaga așezare a fost fortificată, el a fost abandonat, în spatele lui construindu-se valul-parapet.

5. Cercetările au arătat că și pe laturile care se termină în pante abrupte au fost executate amenajări cu scop defensiv.

6. Apariția în locuințele fazei a III-a a așezării a unor forme de vase evoluat, apropiate sau identice tipologic cu tipuri ce devin caracteristice Hallstattului tîrziu, arată că ultima fază de locuire acoperă Ha.C (sec. VII î.e.n.), atîngînd și începutul Ha.D. Oricum, aceeași datare este sugerată și de ceramica Basarabi.

7. Pentru datarea primei faze de locuire, ceramica oferă singurul criteriu. Avînd în vedere faptul că ea prezintă un aspect hallstattian pe deplin constituit, evident mai evoluat decît ceramica de la Reci, considerăm că începutul așezării de la Teleac se plasează în Ha.B₂, deși, ipotetic, se poate avea în vedere și sfîrșitul fazei B₁.

Desigur, problema cheie este următoarea: cînd anume se poate vorbi de ceramică hallstattiană pe deplin constituită în aria intracarpatică. Rămîne de văzut, apoi, care este de fapt rolul culturii Gáva în acest proces și de stabilit momentul real al expansiunii sau influenței exercitate de această cultură în aria intracarpatică. Dar aceste aspecte depășesc cadrul articolului de față. În orice caz, acum este sigur faptul că datările propuse și acreditate pentru o serie de așezări, de exemplu Ciceu—Corabia, Sărățel, Subcetate¹⁰ sînt mult mai timpurii decît cele pe care le indică cercetările efectuate ulterior¹¹. Și aceste cercetări arată că perioada de maximă dezvoltare a așezărilor hallstattiene fortificate din Transilvania se plasează, în majoritatea cazurilor, în Ha.B₃ și Ha.C¹².

VALENTIN VASILIEV — IOAN AL. ALDEA

¹⁰ Vezi K. Horedt, în *Symposium zu Problemen...*, p. 221, nr. 7 (Ha.A pentru Ciceu—Corabia), p. 223, nr. 17 (Ha.A—B pentru Sărățel), p. 225, nr. 21 (Ha.A—B pentru Subcetate).

¹¹ Pentru Ciceu—Corabia, datată în Ha.B₃—Ha.C, vezi V. Vasiliev, C. Gaiu, în *ActaMN*, XVII, 1980, p. 31—63. Pentru Sărățel vezi N. Vlăssă, Șt. Dănilă, în *Materiale*, VIII, 1962, p. 341—347, unde se optează pentru o datare în orice caz mult mai tîrzie decît Ha.A. În fine, cercetările efectuate la Subcetate indică datarea acestei așezări în Ha.C—D.

¹² Vezi V. Vasiliev, în *ActaMN*, XX, 1983, p. 33 și urm., mai ales p. 42—55.

BEMERKUNGEN ZUR BEFESTIGTEN SIEDLUNG AUS DER HALLSTATTZEIT VON TELEAC (KR. ALBA)

(Zusammenfassung)

Auf der Höhe, die NNO vom Dorf Teleac gelegen ist, befindet sich eine der grössten (etwa 30 ha) hallstattzeitlichen Wehranlagen aus Rumänien. Da diese gegen Norden, Westen und Süden von schwer erreichbaren Steilhängen, die ausgezeichnete Verteidigungsmöglichkeiten boten, begrenzt war, wurde besonders die östliche Seite befestigt. Es wurde also auf diesem leicht zugänglichen Weg ein massiver Erdwall aufgeworfen, der den diesseitigen Zutritt versperrte.

Die Forschungen haben erwiesen, dass dieser Wall in zwei Etappen errichtet worden ist, wobei die zweite auf eine Erhöhung des Walles deutet. Es wurden auch die verbrannten Reste der Palissaden, die den einzelnen Bauphasen entsprechen, freigelegt. An der Nord- und Südseite, die von schroffen Hängen abgegrenzt sind, wurden ebenfalls kleinere defensive Anlagen entdeckt.

Die Erforschung der dreischichtigen Niederlassung erlaubte die Synchronisierung des II. und des III. Siedlungsniveau mit der I., bzw. der II. Bauphase des Walles. Im letzten Niveau der Siedlung kommen entwickelte Gefässformen vor, die typologisch den Ha.D-zeitlichen nahe stehen oder sogar identisch sind. Ebenfalls in diesem dritten Niveau tauchten auch die wichtigsten Eisengegenstände und spärliche Basarabi-Keramik auf. Andererseits weist die aus dem I. (also aus dem untersten) Niveau stammende Keramik völlig gebildete, für die Hallstattzeit charakteristische Merkmale auf.

Berücksichtigen wir das entdeckte Material, so kann die Siedlung von Teleac von der Ha.B₂-, bzw. von der ausgehenden Ha.B₁ — Phase, bis inbegriffen Ha.C datiert werden.

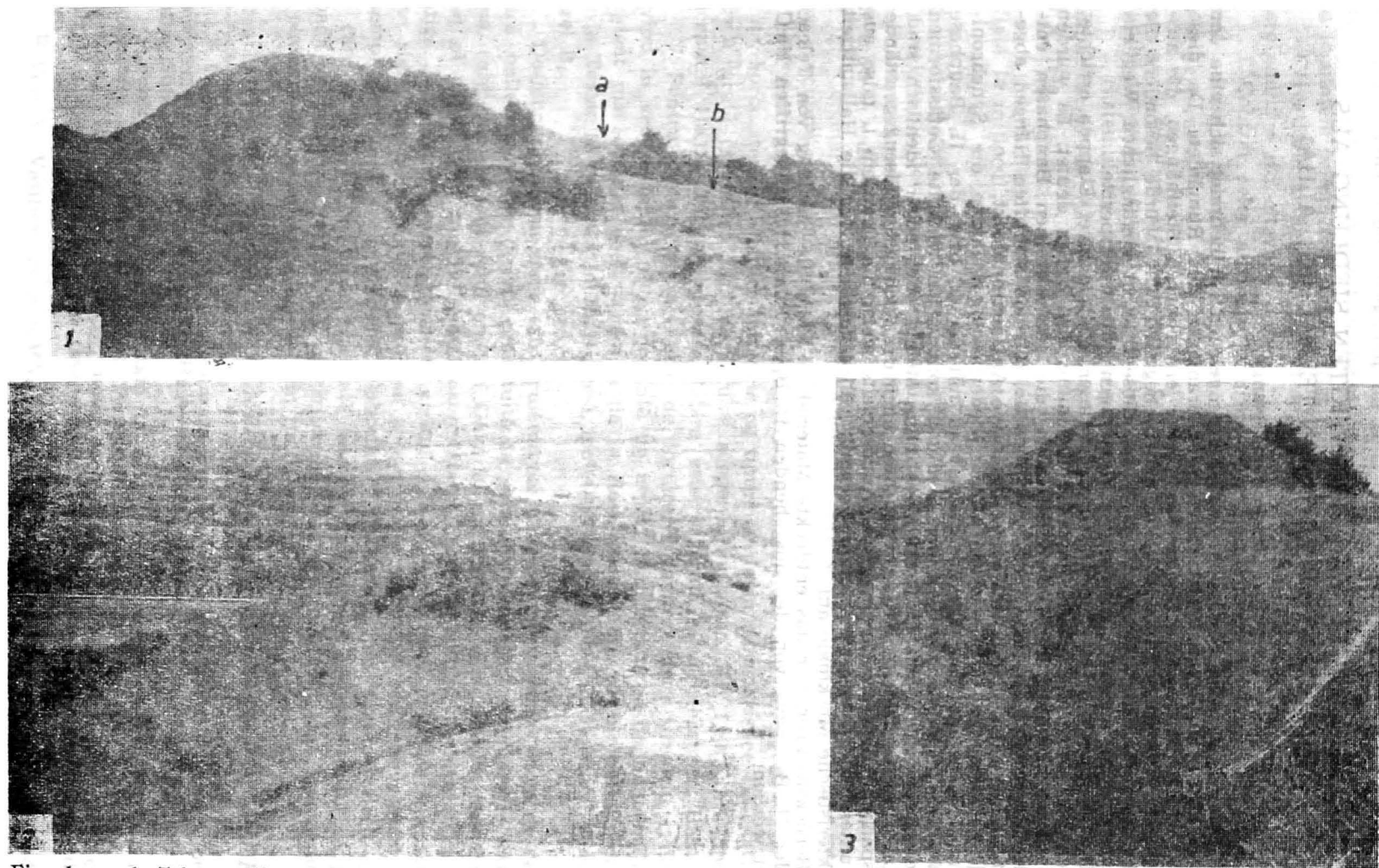

Fig. 1. — 1. Teleac, vedere parțială a laturii de est: a. valul-parapet cu movila artificială numită Cetate (Jidovar); b. valul mic din fața valului-parapet; 2—3. imagini ale laturii de sud văzute de pe Cetate (Jidovar).

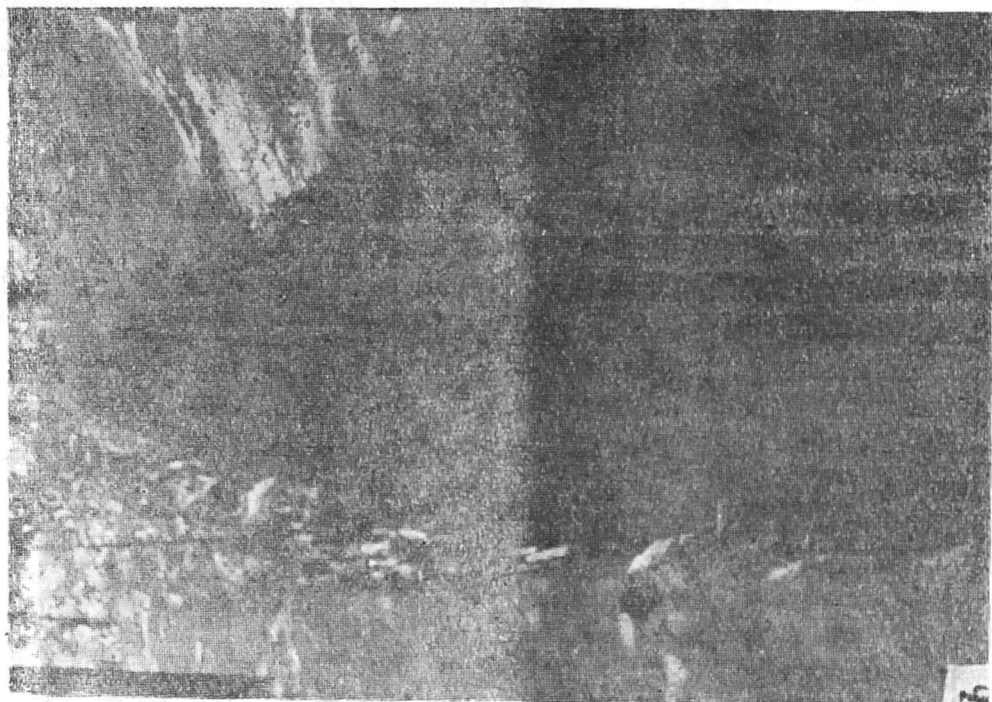

Fig. 2. — Teleac, latura de nord : a. secțiune prin val ; b. detaliu.

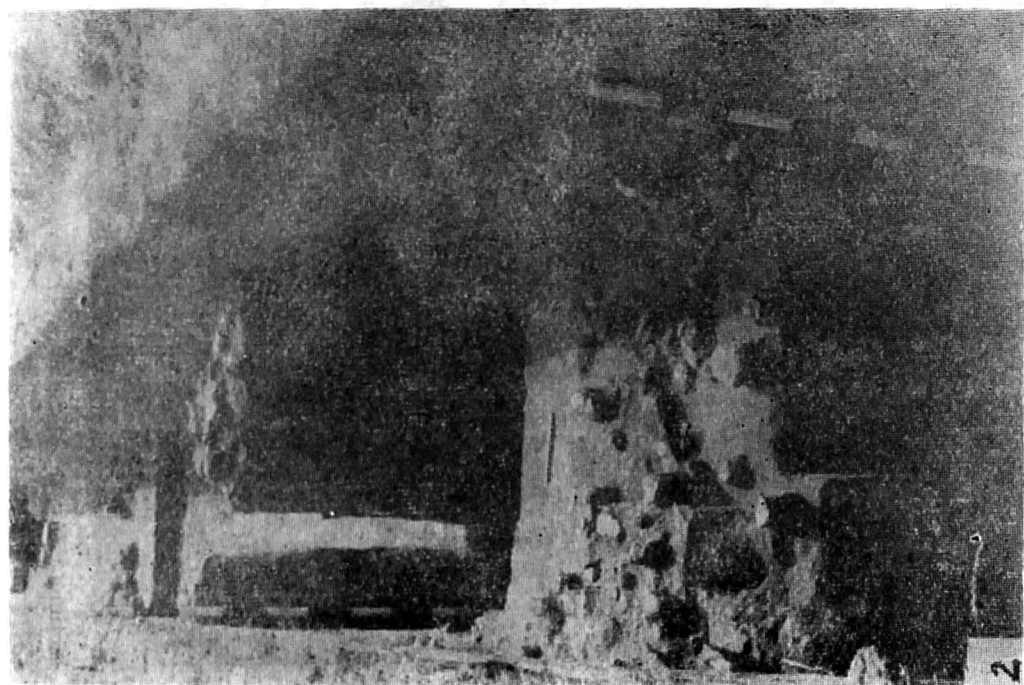

Fig. 3. — Teleac, imagini de pe șantier (secțiunile 1 și 3).

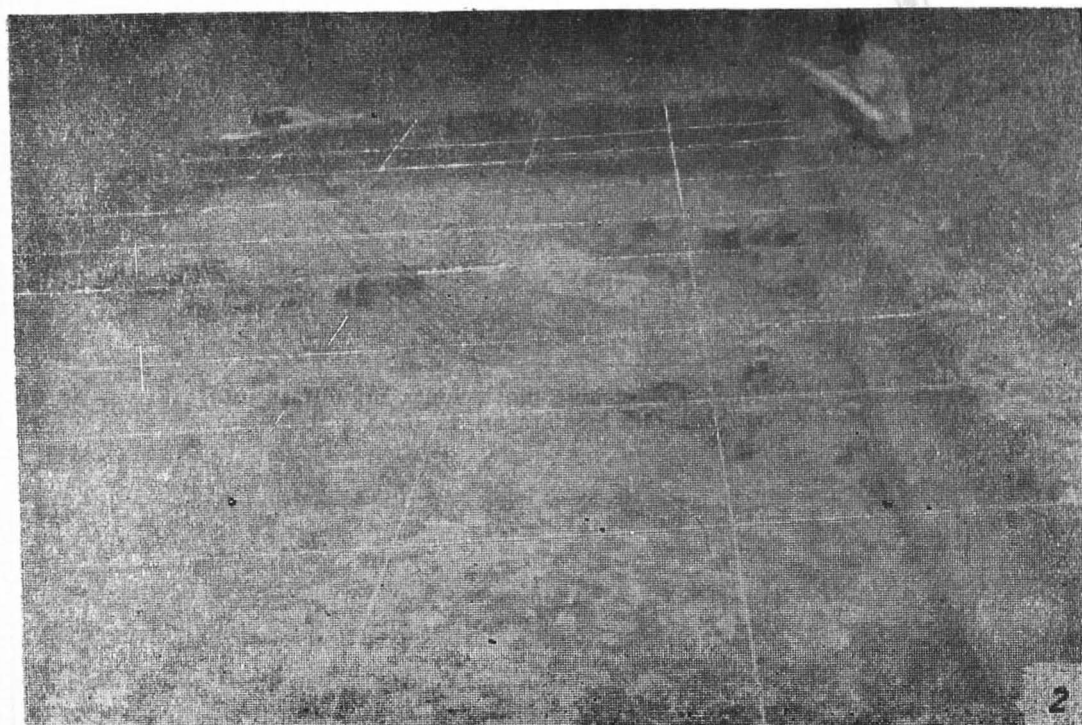
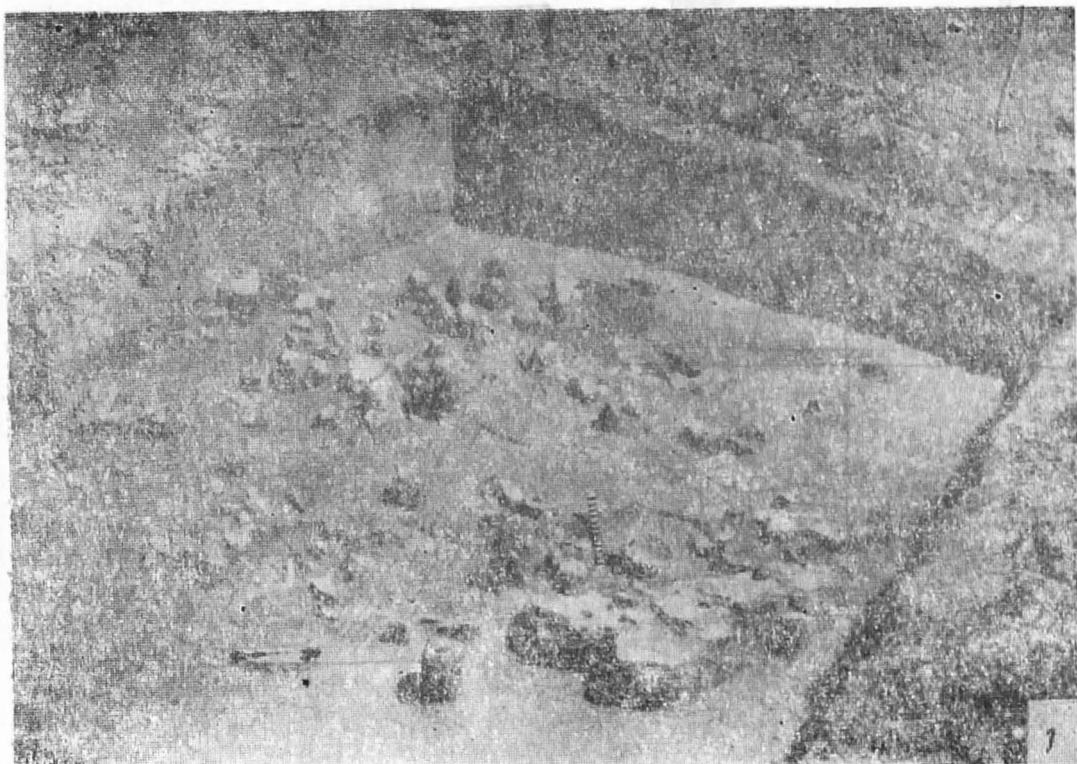

Fig. 4. — Tel ac: 1. locuința nr. 1; 2. caseta cu locuințele 2-4.

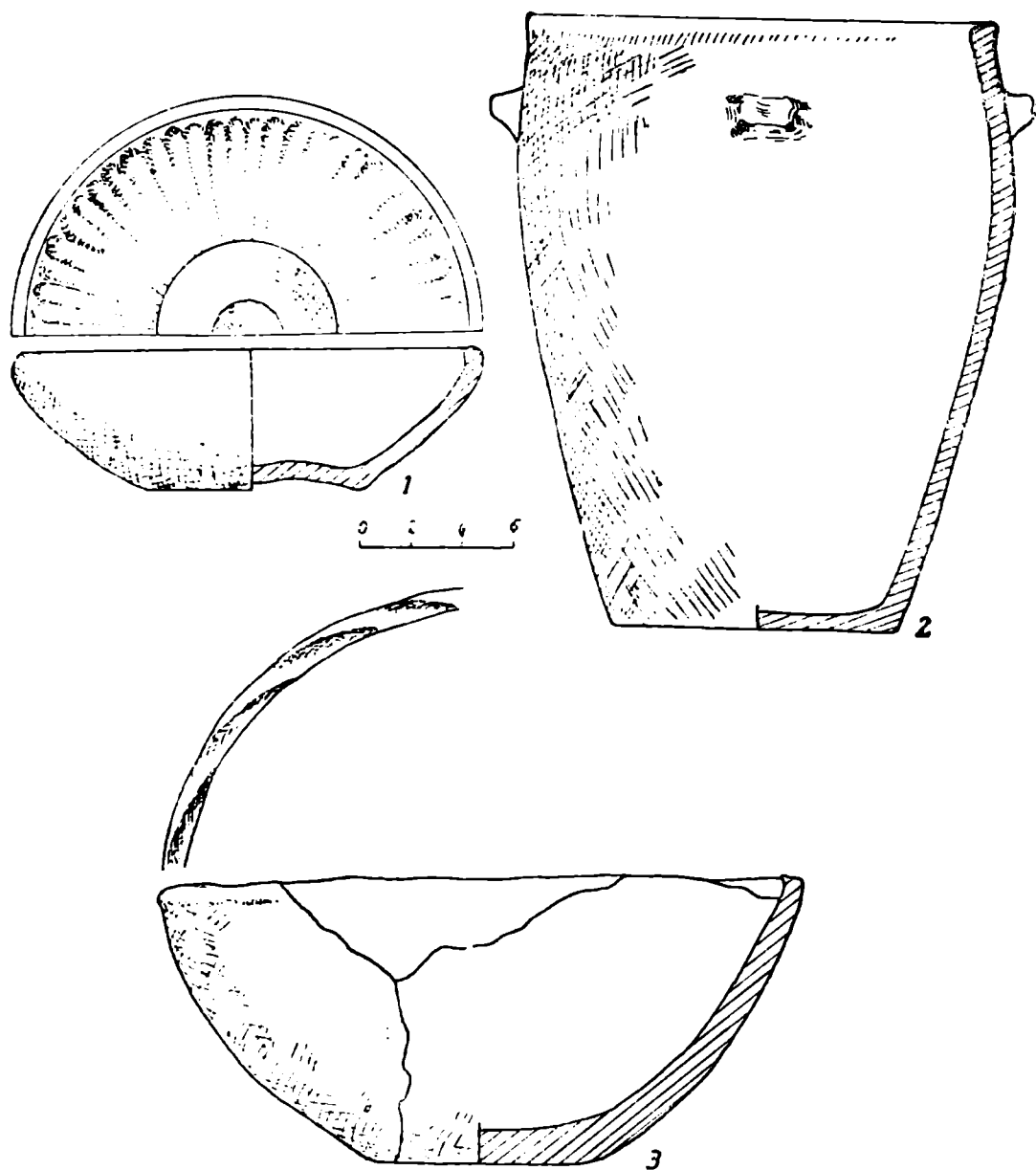

Fig. 5. — Ceramică de la Teleac: 1. strachină din locuința nr. 6 (faza întâi); 2. vas de tip sac; 3. strachină din locuința nr. 12 (faza a treia):

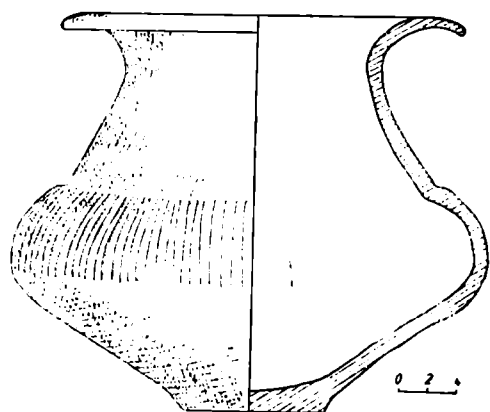

Fig. 6. — Teleac, vas bitronconic din locuința nr. 6 (faza întâi).

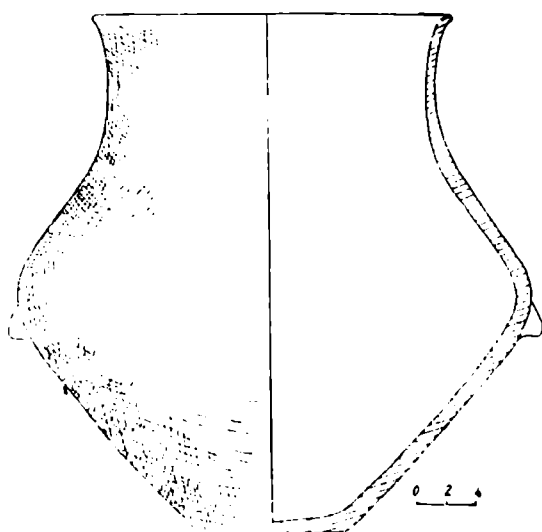

Fig. 7. — Teleac, vas bitronconic din locuința nr. 12 (faza a treia).